

Реагування УВКБ ООН у сфері захисту

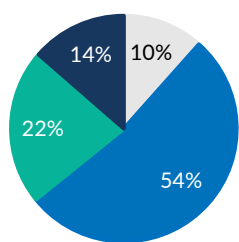
- Заходи із реагування УВКБ ООН та наших партнерів у сфері захисту надають індивідуальну підтримку тим, хто її найбільше потребує. Вони спрямовані на зміцнення інклюзивних національних систем і послуг, а також заохочує участь внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і осіб, які повертаються, у прийнятті рішень, які їх стосуються.
- Наша реагування у сфері захисту доповнює, зміцнює та посилює спроможність національних служб захисту надавати послуги населенню, яке зростає та потребує допомоги, відповідно до Меморандумів про взаєморозуміння, укладених з міністерствами та обласними органами влади.
- Реалізуючи наші заходи у сфері захисту, ми працюємо безпосередньо з громадами, у тому числі з нашою мережею, яка налічує близько числа 550 громадських організацій, близько 100 Рад у справах ВПО та переважно місцевими партнерами з НУО. У 2024 році УВКБ ООН співпрацює з 20 партнерами, 16 з яких є національними організаціями.

25 жовтня 2024 року, відзначаючи 10-ту річницю глобальної кампанії #IBelong під керівництвом УВКБ ООН, спрямованої на подолання безгромадянства в усьому світі, УВКБ ООН та Офіс Уповноваженого з прав людини в Україні провели форум для вивчення шляхів запобігання та зменшення безгромадянства в Україні. ©УВКБ ООН/Дмитро Бабенко, жовтень 2024 р.

- З січня по жовтень 2024 року УВКБ ООН охопило заходами з реагуванням у сфері захисту **545 730 осіб**. З них 76% - жінки, 29% або понад 180 000 - люди похилого віку, старші 60 років, і близько 13% - неповнолітні. Понад 44 000 осіб, які отримали підтримку, живуть з інвалідністю.
- УВКБ ООН та партнери сприяли розвитку законодавства та політики за допомогою **109 адвокаційних та судових заходів**, спрямованих на покращення доступу до прав вимушено переміщених та інших постраждалих від війни осіб, а також осіб без громадянства.
- УВКБ ООН та партнери покращили доступ до послуг для **30 640 осіб, які проживають у місцях тимчасового проживання**. З них понад 11 тисяч людей похилого віку та 3 тисячі людей з інвалідністю. УВКБ ООН у співпраці з владою та Офісом Уповноваженого Верховної Ради з прав людини України продовжувало виступати за виконання рекомендацій аудиту безпеки та впровадження стандартів, викладених у Постанові №930, щоб посилити захист тих, хто живе в МТП, зокрема шляхом запобігання ГЗН та більшої інтеграції людей з інвалідністю.

Огляд реагування у сфері захисту
Січень - серпень 2024 року

- Improving access to protection services for individuals at heightened risk
- Strengthening community-level protective mechanisms, community outreach and information provision
- Strengthening the psychological wellbeing of IDPs and people affected by the war
- Provision of legal assistance and support to the Government of Ukraine & addressing HLP rights

Реагування з сфери захисту: регіональне охоплення

Січень - лютий 2024 року

* Показни

Підтримка національної системи захисту

Метою УВКБ ООН є підтримка та зміцнення національної системи захисту внутрішньо переміщених осіб та інших постраждалих від війни осіб, шукачів притулку, біженців, а також осіб без громадянства. Для досягнення цієї мети, ми тісно співпрацюємо з урядовими партнерами на центральному та місцевому рівнях і зміцнюємо роль громад, які з початку війни активізувалися і стали першими хто реагує на потреби постраждалих. Наша робота на підтримку національної системи захисту сприяє локалізації та більшій стабільності нашої реакції захисту.

Основними урядовими партнерами нашої програми захисту є Міністерство соціальної політики та його регіональні департаменти соціального захисту, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Міністерство відновлення, Міністерство юстиції та його Центри безоплатної правової допомоги та реєстри актів громадянського стану, Міністерство закордонних справ та його консульські служби та співпраця в рамках «Україна - це дім», Державна міграційна служба та Державна прикордонна служба, Міністерство внутрішніх справ, а також Офіс Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Поточні **ключові пріоритети співпраці з Урядом у сфері захисту** включають:

- Підтримка безпечної та гідної евакуації людей з особливими потребами та посилення потенціалу соціальних служб, у тому числі послуг, адаптованих до потреб людей похилого віку та людей з інвалідністю.
- Зміцнення систем правової допомоги, підтримка поінформованості про права та участі ВПО разом із підтримкою реєстрації документів про народження та особу в рамках наших зусиль щодо зменшення та запобігання безгромадянства та забезпечення доступу до соціальної допомоги.
- Технічна допомога щодо реформи надання прихистку, що сприяє процесу вступу до ЄС.

Оскільки програма захисту УВКБ ООН інтегрована з житловою та грошовою допомогою, вона також підтримує важливі ініціативи, такі як програма «Прихисток», ініціатива «Перехід», спрямована на підтримку розвитку інклюзивної системи соціального захисту, що реагує на шоки, або зимова грошова відповідь.

КЛЮЧОВЕ У СФЕРІ РЕАГУВАННЯ: Січень - жовтень 2024 року

25 жовтня 2024 року, відзначаючи **10-ту річницю глобальної кампанії #IBelong очолювану УВКБ ООН та спрямовану на подолання безгромадянства в усьому світі**, УВКБ ООН та Офіс Уповноваженого з прав людини в Україні провели форум на якому зібралися експерти з уряду, парламенту, судової системи, міжнародної спільноти та громадянського суспільства. **Форум з питань безгромадянства**, перший такого роду в Україні, відзначив прогрес і досягнення у викоріненні безгромадянства в Україні та започаткував діалог щодо подальших колективних дій, необхідних для спільного подолання безгромадянства в Україні. Були визначені зусилля щодо включення осіб без громадянства до національних систем, спрощеного доступу до реєстрації народження та документів, що посвідчують особу, а також можливості для групових рішень. Особливу увагу на форумі було приділено становищу українців, які проживають на тимчасово окупованих або незаконно анексованих територіях, оскільки відсутність у них доступу до українських громадянських документів та документів, що посвідчують особу, викликає занепокоєння щодо майбутньої ситуації безгромадянства.

З середини березня 2022 року УВКБ ООН та партнери «Право на захист» (R2P), NEEKA та «Десяте квітня» (ТТА) провели моніторинг кордону на 30 пунктах пропуску між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Регулярна присутність і моніторинг на кордонах базуються на **співпраці УВКБ ООН з Державною прикордонною службою України (ДПСУ)**. У вересні та жовтні 2024 року УВКБ ООН спільно з МОМ провели серію тренінгів для понад 130 прикордонників, які несуть службу в різних прикордонних районах. Тренінги були спрямовані на протидію та реагування на торгівлю людьми, надання першої психологічної допомоги постраждалим від війни, методики самопомоги та подолання професійного вигорання. Крім того, у 2024 році УВКБ ООН підтримало ДПСУ технічною допомогою, зокрема ІКТ-обладнанням, а також провело невеликі ремонтні роботи на прикордонних переходах, наприклад, у зонах очікування.

Війна Росії проти України спричинила масове внутрішнє переміщення та різке зростання соціальних потреб, створюючи величезне навантаження на сектор соціальних послуг України та тих, хто надає ці послуги. У зв'язку з цим **Форум надавачів соціальних послуг** у Тернополі за підтримки УВКБ ООН та його партнера БФ «Стабілізейшен Суппорт Сервісез» об'єднав Міністерство соціальної політики та його обласне управління та Центр надання соціальних послуг, місцеве самоврядування, соціальних працівників, недержавних надавачів соціальних послуг та громадські ініціативи для визначення рішень та обговорення шляхів оптимізації наявних ресурсів та можливостей соціальних послуг. Форум сприяв важливому обміну передовим досвідом між громадами, стимулював партнерство та ідеї щодо зміцнення сектору соціальних послуг в області, в тому числі через роль громадських організацій та ініціатив.

Моя історія: Тепер я існую

Андрій Лій народився в Республіці Таджикистан, на той час одній з республік Радянського Союзу. Разом з батьками переїхав до України, коли йому було 18 років. Його батьки мали радянський паспорт, а у нього було лише свідоцтво про народження. Андрій хотів продовжити навчання і вступити до університету, але це було неможливо без необхідних документів. Довгий і важкий шлях Андрія та його батьків до отримання українських документів розпочався у 1995 році в тимчасово окупованій зараз громаді Скадовська. «Ми зрозуміли, що ми люди безправні, бо не маємо документів. Фізично ми були тут, але водночас не були», – пояснив Андрій свій досвід невидимості, який супроводжує безгромадянство. Сьогодні, отримавши підтримку від партнера УВКБ ООН «Право на захист», він визнаний в Україні особою без громадянства та має посвідку на тимчасове проживання. Він ще в процесі отримання громадянства. «Я прожив без документів майже 30 років. Я живий приклад того, що може статися з людьми, які зараз живуть на окупованих територіях», – додав Андрій на завершення Форуму безгромадянства.

Форум безгромадянства 25 жовтня 2024 р.
©UNHCR/Дмитро Бабенко, жовтень 2024 р.

У ФОКУСІ: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Правова система України є розгалуженою та складною для користування, особливо під час війни та переміщення. Правова допомога є фундаментальною частиною гуманітарного реагування, критично важливою під час надзвичайних ситуацій і незамінним інструментом довгострокового вирішення проблем переміщення для мільйонів переміщених українців та осіб без громадянства.

З січня по жовтень 2024 року **УВКБ ООН разом із партнерами надало понад 130 000 юридичних консультацій, надавши правову допомогу 87 500 вимушено переміщеним особам та особам без громадянства**. Правова допомога УВКБ ООН в Україні є найбільшою гуманітарною програмою в країні, на яку припадає майже 43% охоплення правової допомоги Кластеру захисту. Допомога реалізується спільно з п'ятьма національними партнерами та у тісній співпраці з Національним координаційним центром з надання безоплатної правової допомоги, створеним при Міністерстві юстиції.

Правова допомога змінює життя людей на краще: Мати-одиначка, яка втекла з тимчасово окупованих територій, через суд отримала свідоцтво про народження своєї недокументованої дитини; вдівцю, який виїхав до Чернігова, поновлено його пенсійні права; молода сім'я у Хмельницькому може відбудувати зруйнований будинок після отримання необхідних документів; літня жінка з паспортом Радянського Союзу отримала українське громадянство та доступ до соціальної допомоги; молодий батько з інвалідністю тепер отримує допомогу по інвалідності після юридичного визнання його статусу; шукач притулку може отримати доступ до національної системи притулку та отримати офіційний документ, який надає законні підстави для його перебування. Без правової допомоги всі вони все ще залишалися б у невизначеності, без допомоги та захисту.

84-річна Галина була змушена покинути свій дім у селі Білий Колодязь біля Вовчанська на Харківщині у липні 2024 року через наступ Росії на цю територію. Через обстріл її будинку вона приїхала до Харкова без документів. Завдяки підтримці партнерської організації УВКБ ООН «Право на захист» їй вдалося відновити документи, що посвідчують особу, і знайти тимчасовий дім на місці тимчасового проживання. Завдяки юридичній підтримці вона також змогла отримати доступ до державних пільг як внутрішньо переміщена особа, що дозволило їй задовольнити свої найважливіші потреби та подати заяву на державну компенсацію за її зруйнований будинок.

«Я все життя важко працювала, а тепер залишилася без нічого. Навіть якщо закінчиться війна, я не зможу повернутися. Моя хата зруйнована, і все село сильно постраждало», – розповіла Галина. Відновлення документів дало змогу Галині почати будувати своє життя в іншому місці.

© УВКБ ООН/Ірина Тимчишин

Програма правової допомоги УВКБ ООН складається з п'яти компонентів:

- **Правовий моніторинг:** Моніторинг та аналіз правових змін лежать в основі правової програми допомоги УВКБ ООН. Обізнаність у правових змінах має важливе значення для забезпечення якості правової допомоги послуг та ефективності адвокатури.
- **Надання послуг з правової допомоги:** Послуги первинної та вторинної правової допомоги УВКБ ООН зосереджені на конкретних галузях права, включаючи доступ до державної соціальної допомоги та послуг, особисті та статусні документи, відновлення прав на житло, землю та власність, а також підтримку постраждалих від гендерного насильства.
- **Зміцнення систем безоплатної правової допомоги:** Служби правової допомоги УВКБ ООН доповнюють систему безоплатної правової допомоги в Україні та систематично зміцнюють її за допомогою тренінгів, технічної допомоги та інших форм співпраці.
- **Правова адвокація:** Надання та моніторинг правової допомоги є основою для правової адвокатури, включаючи стратегічні судові процеси, спрямовані на вплив реформи з метою внесення необхідних змін до законів, процедур та практик відповідно до міжнародних стандартів.
- **Координація правової допомоги:** Координуючи робочу групу з правової допомоги Кластера з питань захисту, УВКБ ООН скликає інших провайдерів гуманітарної правової допомоги та забезпечує скоординоване та узгоджене надання правової допомоги в рамках гуманітарного реагування на надзвичайні ситуації в Україні.

У листопаді 2024 року УВКБ ООН спільно з Національним центром з надання безоплатної правової допомоги та Кластером з питань захисту скликає **загальнонаціональний форум**, на якому зберуться державні та гуманітарні провайдери правової допомоги, щоб започаткувати нову ініціативу щодо якості правової допомоги в Україні.

ЗАХИСТ ТА МОНІТОРИНГ РІШЕНЬ

Діяльність УВКБ ООН та його партнерів із захисту та моніторингу рішень складається з трьох напрямків:

- Моніторинг ситуації із захистом ВПО**, осіб, що повертаються, та інших осіб, які постраждали від війни в Україні, у тому числі в рамках загальнодержавної ініціативи під керівництвом Кластеру захисту, а також для тематичних опитувань щодо захисту. Крім того, УВКБ ООН та партнери здійснюють правовий моніторинг для інформаційного забезпечення адвокаційної діяльності.
- Прикордонний моніторинг** здійснюється на 30 міжнародних пунктах пропуску між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. Спеціалісти з моніторингу кордону надають інформацію, правову допомогу, консультації з питань захисту та соціальну підтримку людям, які залишають Україну в пошуках міжнародного захисту, а також тим, хто повертається в Україну. З січня по жовтень 2024 року підтримку на кордонах отримали майже 14 тисяч осіб.
- Моніторинг намірів і перспектив біженців з України, біженців, які повертаються, та ВПО** проводиться двічі на рік для інформування про планування, орієнтоване на людей, і підтримку тих, хто повертається, у пошуках довгострокового рішення.

Результати моніторингу інформують про планування та програму УВКБ ООН і допомагають визначити тих, хто найбільше потребує. Результати також поширюються через відповідні координаційні платформи для інформування ширшої гуманітарної допомоги та реагування на відновлення.

Основні результати моніторингу

17 раунд **моніторингу захисту** (серпень-вересень 2024 року) продовжує висвітлювати особливі ризики та потреби людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями у відповідь, які залишаються без уваги. Про відмову від них з боку членів сім'ї повідомлялося переважно в Івано-Франківській та Сумській областях. До недоступних спеціалізованих послуг для людей похилого віку та осіб з інвалідністю належать соціальний транспорт, догляд вдома, стаціонарний догляд, соціальний супровід, підтримане проживання, медичну реабілітацію, а також допоміжні засоби. Щодо доступу до документів, ключові інформанти повідомили, що відстань і відсутність транспорту є основними перешкодами для доступу до реєстрів громадян по всій країні. Відсутність інформації та документів цивільного характеру, зокрема документів, що посвідчують особу, є основною перешкодою для доступу до державної допомоги та послуг, соціальних виплат та офіційного працевлаштування.

У **моніторингу кордону** відзначається постійне щомісячне зростання транскордонних переміщень з лютого по серпень 2024 року з різким зниженням, коли у вересні та жовтні кордони перетнули майже на мільйон осіб менше порівняно з серпнем 2024 року. Загалом із січня по жовтень 2024 року виїздів з України було більше, ніж в'їздів. Безпека та захист, а також питання, пов'язані з електроенергією, зокрема доступ до неї, води та опалення, залишаються двома основними міркуваннями для тих, хто виїжджає з України, при цьому занепокоєння, пов'язані з житлом, зростають із серпня до жовтня 2024 року. Слід зазначити зростаючу невпевненість серед тих, хто від'їжджає, щодо тривалості свого перебування за кордоном, досягнувши піку в 71% респондентів у серпні та зрівнявшись на рівні 60% у жовтні 2024 року. Дізнайтеся більше в наших щомісячних **оглядах моніторингу кордону**.

Останній раунд регіонального дослідження **намірів** УВКБ ООН (липень-серпень 2024 року) виявив, що 61% біженців сподіваються або планують повернутися в Україну, що на 4% менше порівняно з останнім дослідженням намірів у лютому 2024 року. Тих, хто не визначився або не планує повернутися, дещо зросло на 3% і 1% відповідно порівняно з півроком тому. Наміри ВПО повернутися залишаються незмінними – 73%. Дивіться результати останнього дослідження щодо намірів УВКБ ООН №6: **Життя на паузі: Наміри та перспективи українських біженців і ВПО № 4**.

ДОНОРИ

УВКБ ООН вдячне за важливу підтримку, надану нашими головними державними донорами, а також за щедрі внески від окремих осіб і приватного сектору, а також тих, хто зробив внесок у програми УВКБ ООН за допомогою цільових і нецільових коштів.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ:

- Завітайте на **портал даних по Україні**, щоб отримати більше інформації **ТУТ**.
- Відвідайте веб-сайт УВКБ ООН в Україні **ТУТ**.

КОНТАКТИ:

- Ніна Шрепфер, помічник представника з питань захисту, УВКБ ООН в Україні schrepfe@unhcr.org

Звертайтеся на гарячу лінію **УВКБ ООН** за номером **0-800-307-711** для зворотнього зв'язку і отримання поради щодо допомоги та послуг.